چوشقىلارغا بايرام

هېكايە

مەمتىمىن ھوشۇر

«ساراڭ» نىڭ ئاپتورىدىن يەنە بىر پارچە خەت تاپشۇرۇپ ئالدىم. ئۇ خەتكە قوشۇپ يەنە بىر ئەسەرنى ئەۋەتىپتۇ. رەئىس ئەپەندىم، ياخشىمۇسىز؟ـ يېزىپتۇ ئۇ خېتىدە، ئۆتكەنكى خېتىمنى ئوقۇپ تازا كۈلگەنسىز؟ رەئىس بولغان ئادەملەر ئۇنچە ئۇنچە كۈلمەمدۇ يا؟ مەن سىزنى رەئىس بولغاندىن بېرى قاپىقىنى تۈرۈپلا يۈرۈيدىغان بولۇپ قالدىمىكىن، دەپ پەرەز قىلىمەن. قىزىقكەنسىز، بۇ جاھاننىڭ قاپاق تۈرگىچىلىكى بارمۇ؟ باشقىلارنىڭ شاڭخو قىلىشىدىن قورقۇپ، ئۆزۈمچىدىكى سەرگۈزەشتىلىرىمنى سىزدىن باشقا ھېچكىمگە تىنمىدىم. تووۋا دەيمەن، دەرد تارتقانلارنىڭ دەردىنى يۈرەكلىك ئېيتالمايدىغان بولۇپ قالدىغىنىمۇ غەلىتە ئىشكەن. ئاڭلىدىڭىزمۇ؟ ھازىرقى بوۋاقلارنىڭ ئانىسىنىڭ قورسىقىدا تۇرۇپلا چېچىغا ئاق كىرىپ كېتىۋاتقۇدەك. يېقىندا بىر تاماكا چېقىپتۇدەك، ئۇنىڭ ئىككى بېشىغا ئوت تۇتاشتۇرۇپ ئوتتۇرىدىن چېكىدىكەنسىز. بەزى كاتتىۋاشلارنىڭ بالا-چاقىسىنى تازا پۇل تاپىدىغان ئىشقا سېلىپ قويۇپ، ‹پۇل دېگەنگە ئۆزىنى تازا بەك ئۇرۇپ كەتكەنمۇ ياخشى ئىش ئەمەس› دەپ ۋەز ئېيتىدىغان بولۇۋالغىنىغا مەن ھەيران. ئىچىم پۇشۇپ، ئۇ قېتىم راستىنلا چوشقىلارتوغرىسىدا يازدىم.

بۇ ئاداش يازمىغان ئەمدى چوشقا قاپتىمۇ، دېرسىز، قېنى كۆرۈپ بېقىڭ. ئاپتورنىڭ چوشقا ھەققىدىكى ئەسىرى ماناھۇنداق باشلىنىپتۇ:

شەھىرىمىزنىڭ يان تەرىپى ئازراق سازلىق بولىدىغان، ئۇ يەردە چوشقا باقىدىغان بىر ئائىلىلىك تۇراتتى. ئۇلار سازلىقنىڭ قورۇقراق يەرلىرىگە ئانچە-مۇنچە كۆكتات تېرىپ جاھاندارچىلىق قىلاتتى. كىچىك ۋاقتىمىزدا باللار بىلەن ئويناپ سازلىق تەرەپكە بېرىپ قالاتتۇق. سازنىڭ سۈيىنى شالاپشىتىپ

كېچىپ، خارتىلداپ قارا پاتقاقتا تۇمشۇقىنى تىقىپ، سازلىقنى تىلغاپ يۈرگەنچوشقىلارنى كۆرۈپ، چوشقا دېگەن پاتقاق يەيدىغان ئوخشىمامدۇ؟ دەپ ئويلايتتىم. كېيىن، بۇ سازلىقنىڭ سۈيى بارا-بارا تارتىلىپ، قۇرۇپ كەتكىلى تۇردى. چوشقا باقىدىغان ھېلىقى ئائىلە كۆكتات تېرىيدىغان يەرلىرىنى قوشۇپ ئەتراپقا تام سوقۇپ، بىكار ياتقان خېلى كۆپ يەرنى قاشالىدىۋالدى. شەھەرنىڭ ئابرويلۇق بىر باشلىقى «ئوغلۇمغا» دەپ شۇ ئەتراپقا كېلىشتۈرۈپ بىر ئۆي سالدى. بۇنى دوراپ ئۆينىڭ ئەلىمى ئۆتۈپ كەتكەنلەر ئارقا- ئارقىدىن سازلىقتا ئۆي سېلىشقا باشلىدى. پېنسىيىگە چىققان بىر كىشى ئۇ يەرگە ئۇششاق. چۈششەك نەرسىلەرنى ساتىدىغان بىر دۇكانمۇ ئېچىۋالدى. شۇنداق قىلىپ، بۇ سازلىقنىڭ ئورنى بارا- بارا يېڭى بىر مەھەللە بولۇپ قالدى. بىزمۇ بۇ مەھەللىگە بىر نەچچە ئېغىز ئۆي سېلىپ كۆچۈپ چىقىپ، نەق چوشقا باقىدىغان ھېلىقى ئائىلە بىلەن قوشنا ئولتۇرۇپ قالدۇق چوشقا باقىدىغان ئائىلىنىڭ چوگى ئورۇق، تىمەن بىر بوۋاي ئىدى. ئۇ ياشتا چوڭ ۋە بۇ يېڭى مەھەللىگە ھەممىمىزدىن كونا بولغاچقا، مەھەللىدىكىلەر بۇ بوۋاي بىلەن ئۇچرىشىپ قالساق، ھۆرمەتلەپ سالاملىشىپ ئۆتەتتۇق. ئەمدى چوشقىلارنىڭ تالادا يۈگۈرۈپ، ھەممە يەرنى تىلغاپ يۈرگەنلىكىنى كۆرمەيدىغان بولدۇق. بوۋاي قوشنا-قولۇملارنىڭ ئۆرپ-ئادىتىنى نەزەردە تۇتۇپ، چوشقىلىرىنى تالاغا قويۇۋەتمەيدىغان بولدى. ئۇلارنىڭ ھويلىسى كەگرى ئىدى. بىز چوشقىلارنىڭ چىرقىراشقان ئاۋازىنى ھويلا ئىچىدىن، تاملارنىڭ ئارقىسىدىنلا ئاڭلايتتۇق. چوشقا دىگەننىڭ زادى نېمە يەيدىغانلىقىنى مەن شۇ بوۋايغا قوشنا بولۇپ ئولتۇرغاندىن كىيىنلا ئازراق چۈشەنگەندەك بولدۇم. دەسلەپتە بوۋاينىڭ چوشقىلىرىمۇ ئانچە كۆپ ئەمەس ئىدى. ئۇنىڭ باللىرى ھەركۈنى سېۋەتنى كۆتۈرۈپ چىقىپ ئەتراپتىن ياۋا كۆكتات، كۆكتات تاشلاندۇقلىرى دېگەندەك نەرسىلەرنى تېرىپ كېلىشەتتى. بوۋاي بۇ كۆكتاتلارنى يۇيۇپ، توغراپ، ئۇنىڭغا ايەنە نېمىلەرنىدۇر ئارلاشتۇرۇپ ئاداپ قىلىپ چوشقىلارغا تۆكۈپ بېرەتتى. كەچكە يېقىن بوۋاي يوغان ئىككى چېلەكنى ئەپكەشكە ئىلىپ، بازار ئىچىدىن ئاشخانىلارنىڭ تاماق قالدۇقلىرى ئارلاشقان يۇندى-چاقانلىرىنى كۆتۈرۈپ كېلەتتى. كېيىن ئۇلارنىڭ چوشقىلىرى كۆپىيىپ، بوۋاينىڭ ئائىلىسى رەسمىي چوشقا بېقىش بىلەن شۇغۇللىنىدىغان ئائىلىگە ئايلىنىپ قالدى.

بۇ چاغقا كەلگەندە بوۋاينىڭ ئوغۇللىرىمۇ چوڭ بولۇپ قالغاندى. چوڭ ئوغلى بىر موتسىكلىت سېتىۋالدى. موتسىكلىتىنىڭ ئارقىسىغا بىر كىچىك كوزۇپنى چېتىپ، ئۇنىڭ ئۈستىگە تۇڭ ئورنىتىپ ئاشخانىلارنىڭ ئاشقان-تاشقان تاماقلىرىنى شۇنىڭدا توشۇپ كېلىدىغان بولدى. يېقىنقى بىر نەچچە يىلدىن بېرى بوۋاينىڭ ئائىلىسى شۇنداق تېز كۆتۈرلۈپ كەتتىكى، ئۇلارنىڭ قانداق بېيىپ

كېتىۋاتقانلىقىغا ئەقلىمىز يەتمەيلا قالدى. بۇ بوۋايغا ھازىر قېرىلىق يېتىپ قالغان بولۇپ، ئائىلىنى باشقۇرۇش ئىشىنى ئۇنىڭ چوڭ ئوغلى قولىغا ئالغان ئىدى. ئۇ ھويلىسىنىڭ بۇرۇنقى كۆرۈمسىز توپا تاملىرىنى ئۆرۈپ تاشلاپ، قىپقىزىل خىشتا تام قوپۇرۇپ چىقتى. بېقىۋاتقان چوشقىلىرىمۇ ناھايىتى كۆپ ئىدى. چوشقىلارنىڭ تۇرىدىغان يېرىنى ئايرىم قىلىپ، چوشقا قوتانلىرىنىمۇ سېمونىت بىلەن سۇۋىتىۋاتتى.

خۇددى بىرى تامدىن ئارتىلىپ چۈشۈپ ، چوشقىلارنى يۇدۇپ چىقىپ كېتىدىغاندەك، ئېگىز تاملارنىڭ ئۈستىگىمۇ ئايلاندۇرۇپ تىكەنلىك سىم تارتىۋەتتى. ھويلىسىنىڭ يەنە بىر چېتىگە ئىككى قەۋەتلىك قىلىپ شۇنداق كاتتا ئىمارەت سالدىكى، بۇنىڭ ئالدىدا مەھەللىمىز بويىچە چىرايلىق كۆرۈنىدىغان، ئابرۇيلۇق ھېلىقى باشلىقنىڭ ئوغۇلىغا سالغان ئۆي چېنىپلا قالدى. ئۇلارنىڭ چوشقىلىرىنىڭ شۇنچە تېز كۆپىيىپ، بېيىپ كېتىۋاتقانلىقى ئۈستىدە گەپ بولسا، مەھەللىدىكىلەر: - بوۋاينىڭ چوڭ ئوغلى بېقىۋاتقان چوشقىلار چەتئەل نەسلىدىن ئىكەن، يېنىدا ئولتۇرۇپ بېشىنى سىلاپ بەرسە، بىر تۇغقاندا بىراقلا 20-30نى تۇغقىدەك،-دېيىشەتتى. يەنە بەزىلەر: - ئۇلارنىڭ ياپۇنىيەدىن ئەكەلگەن يەنە بىر غەلىتە چوشقىسى بار ئىكەن، يېيىشكە پىششىق تاماق يەپ، چېچىشقا تاراقلاپ تۇرغان قەغەز پۇل چىچارمىش،- دەيتتى . مەھەللىدىكى ئۇششاق- چۈششەك نەرسىلەر ساتىدىغان دۇكاننى ئاچقان كىشى ئىلگىرى بىر مەكتەپنىڭ ماتېماتىكا ئوقۇتقۇچىسى ئىكەن. ئۇ مۇنداق گەپلەرنى ئاڭلىغاندا سەل خاپا بولغاندەك بولۇپ: -ھەممە ئىشنى چاقچاققا ئايلاندۇردىكەنسىلەر ئۇكىلىرىم، مەسىلە دېگەنگە ئىلمىي قاراش كېرەك. چوشقا باققۇچىلارنىڭ بېيىپ كېتىشى شەھىرىمىزدىكى رېستورانلارنىڭ كۆپىيىشى بىلەن توغرا تاناسىپ،- دەيتتى. -بۇ نېمە گەپ، ئاكا؟ -دەيتتۇق، -بىز تاناسىپ-پاناسىپ دېگىنىڭىز نېمىسى؟- بۇ دېگەنلىك،- دەپ چۈشەندۈرەتتى ماتېماتىكا ئوقۇتقۇچىسى،- شەھىرىمىزدە رېستورانلار قانچە كۆپەيگەنسېرى چوشقا باقىدىغانلار شۇنچە باي بولىدۇ، دېگەنلىك. رېستوران دېگەنگە قورسىقى توق غوجاملار كىرىدۇ. بىر-بىردىن ئابروي تالىشىپ تاماقنى ھارغۇچە بۇيرۇپ قويۇپ، ئازراقلا يەپ بولدى قىلىدۇ، قالغىنىنى چوشقا باقىدىغانلار يىغىشتۇرۇپ ماڭىدۇ. چوشقىنىڭ بىكارغا كېلىدىغان مۇنداق يېمى كۆپىيىۋەرسە، چوشقا باقىدىغانلار باي بولماي نېمە بولىدۇ؟ بوۋاينىڭ چوڭ ئوغلى ھازىر يىراق- يېقىنلارغا بارسا يېڭى سېتىۋالغان قاپقارا پىكاپىغا ئولتۇرۇپ باراتتى. بوۋاينىڭ ئىككىنچى ئوغلى شەھەرگە يوغان تۇڭ ئورنىتىلغان يۈك ماشىنىسىنى ھەيدەيتتى. ئۇلارنىڭ شەھەردىكى داڭلىق، چوڭ رېستورانلار بىلەن مۇناسىۋىتى قويۇق ئىدى. ئۇ يەردىكى ئاشقان تاماقلار ئاشۇ ماشىنىدا توشۇپ كېلىنەتتى. راست دېگەندەك، رېستورانلاردىن

چوشقىلارغا تاماق توشۇپ كېلىدىغان يۈك ماشىنىسىدىكى سىرتىنى قېلىن ماي باغلاپ كەتكەن يوغان تۇڭنىڭ ئىچىگە قارىسىڭىز چۈشىڭىزدىمۇ كۆرمىگەن نەرسىلەرنى كۆرىسىز.

قورۇلغان، دۈملەنگەن، ئېچىتىلغان، ئىسسىق-سوغۇق ھەرخىل قورۇمىلار، ئۆردەك، غاز-توخۇ، قىرغاۋۇل، كەكلىك… يەنە قانداقتۇر كەم ئۇچرايدىغان ئۇچار-قاناتلارنىڭ گۆشلىرى، بېلىق، پاقا، يىلان، كەسلەنچۈك، قۇرت-قوڭغۇز، ئىت-مۈشۈك، كالا، قويلارنىڭ گۆشلىرىدىن تەييارلانغان خىلمۇ خىل تاماقلار، كىملەرنىڭدۇر تۇغۇلغان كۈنىگە ئاتاپ تەييارلانغان ئېسىل تورتلار، لەيلەپ تۇرغان ئاپئاق ھورنان، يۇتاز ، مانتا، سامسا، پەرمۇدە … ئايھاي، بۇلارنىڭ ھەممىسىنى رەت-رېتى بىلەن يېزىپ چىقمەن دېسىڭىز كاتتا رېستۇرانلارنىڭ تاماق تىزىملىكىنى بىر-بىرلەپ كۆرۈپ چىقسىڭىزمۇ بولىدۇ. مۇنچىۋالا نەرسىلەرنىڭ قانداق ئادەملەرنىڭ ئالدىدىن ئېشىپ چىقىدىغانلىقىغا ئەقلىڭىزنى يەتكۈزەلمەيسىز. ھازىر ئاشخانىلار قورسىقى ئاچقانلارنىڭ كىرىپ تاماق يەيدىغان ئورنىمۇ ياكى قورسىقى توقلارنىڭ كىرىپ تاماق بۇزىدىغان ئورنى بوپقالدىمۇ؟ دەپ ئويلىنىپ قالىسىز. ھېلىقى ئۇقۇتقۇچى ئېيتقاندەك، پۇلى بار غوجاملار ئېھتىمال ئۆيدە قورسىقىنى ئوبدان تويغۇزۇپ چىقىپ، سۆلىتىنى داۋراڭ قىلىش ئۈچۈن يەنە كاتتا رېستۇرانلارغا كىرىپ نەچچە يۈز يۈەنلىك تاماقلارنى بۇيرۇتۇپ قويۇپ، يېمەي قاراپ ئولتۇرۇپلا قوپۇپ كەتسە كېرەك. ھەي، سىز شۇنداقمۇ دەيسىز،- دەپ چۈشەندۈردى ماڭا بىر كۈنى بوۋاينىڭ چوڭ ئوغلى ھېلىقى قارا پىكاپدىن چۈشۈپ، مەن بىلەن كۆرۈشۈپ تۇرۇپ،- ھۆكۈمەتنىڭ رەسمىي سورۇنلىرىدا پۈتمىگەن نۇرغۇن ئىشلار، شىركەتلەر ئوتتۇرىسىدىكى ھەر خىل غەيرى رەسمىي توختاملار، شەخسلەرنىڭ يەڭ ئىچىدىكى سودىلىرى بىزنىڭ ئاشۇ چوشقىلار يەيدىغان تاماقلار تىزىلغان جوزا ئۈستىدە پۈتىدۇ. شەھەر خەلقى بىزدىن خۇش بولسا بولىدۇ. شۇ ئاشقان-تاشقان نەرسىلەرنى بىز يىغىشتۇرمىساق، پۈتۈن شەھەرسېسىقچىلىقتا چۆكۈپ قالامدۇ؟ پۇلى بارلار قوۋۇرغىسى يوق پۇلنى خەجلەپ بۇزۇپ چاچىدۇ، بىز بۇزۇلغان-چېچىلغان نەرسىلەرنى يىغىپ كېلىپ يەنە يېڭى گۆشكە ئايلاندۇرىمىز… بوۋاي ھازىر ئائىلىنىڭ چوڭ- كىچىك ئىشلىرىنى چوڭ ئوغلىغا تاشلاپ بېرىپ، ھېچنىمىگە ئارلاشماي يۈرەتتى. ئاددى رەختلەردىن كىيىم كىيىپ، ئۆزى بۇرۇندىن چېكىپ ئادەتلەنگەن ئەرزان تاماكىنى چېكەتتى. ئەتتىگەنلىك تامىقىغا ئىككى-ئۈچ تال پىلتە قۇيماق بىلەن ئۇماچ ئىچەتتى . ئۆيدە شۇنچىلىك باياشاتچىلىق بولسىمۇ، يەنە گۆشسىز قورۇمىلارنى قورۇتۇپ، قوناق ھورنېنىنى ئەتىۋارلاپ يەيتتى. باللىرى ئۇنى، بىزنىڭ بوۋاي كونا زاماننىڭ ئادىمى، مېڭىسىمۇ كونا پېتى قېتىپ قالغان، دەپ زاڭلىق قىلاتتى. بوۋاي بەزى كۈنلىرى

چوشقا قوتىنىغا كىرىپ تاماكىسىنى چېكىپ، رېستورانىدىن كەلتۈرۈلگەن ھەرخىل يېمەكلىكلەرنى تۇمشۇقىنى تىقىپ تىلغاپ يەۋاتقان چوشقىلارغا قاراپ تۇرۇپ كېتەتتى. قانداقلا بولسۇن، ئۇ بىر دېھقان-دە، شۇ كۆكتات، شۇ گۆشلەرنى يېتىشتۈرگۈچىلەرنىڭ جاپالىق ئەجرى، شۇ ئاپئاق ھورنانلار تەييارلىنىدىغان بۇغداينى تەرگۈچى جاپاكەش دېھقاننىڭ چېچىلغان ھەر بىر تال بۇغداينى يەردىن ئېرىنمەي ئېڭىشىپ ئالىدىغان ھالىتى، چوشقىلار تىلغاۋاتقان شۇ يېمەكلىكلەر ئۇخلىسا چۈشىگىمۇ كىرمەيدىغان نامرات ئائىلىلەر ئۇنىڭ خىيالىدىن كەچىسە كېرەك، بەلكىم. بەزىدە مەن بوۋاي بىلەن پاراڭلىشاي، دەپ ئۇلارنىڭ چوشقا قوتىنىغا كىرىپ قالاتتىم. كۆزۈمگە بۇ چوشقىلار مەن كىچىك ۋاقتىمدا كۆرگەن چوشقىلارغا ئوخشاشماي قىلىۋاتقاندەك كۆرۈنەتتى. ئادەملەر يەيدىغان نەرسىلەرنى يەۋەرگەچكىمۇ، ئۇلارنىڭ گەندىسىمۇ ئادەملەرنىڭ گەندىسىگە ئوخشىشىپ كېتەتتى. مىجەزلىرىنى دېمەمسىز، مىجەزىمۇ ئۆزلىرى يەۋاتقان تاماقلارنى ئاشۇرۇپ قويغان ئادەملەرنىڭ مىجەزىگە تارتىپ كېتىۋاتقاندەك قىلاتتى. ئۇلارنىڭ ئاپتاپقا قاقلىنىپ يېتىپ كېتىشلىرى قورسىقىنى بەك تويغۇزۇۋېتىپ، ئۆزىنى ئالالماي دېۋاندا مۆگدەپ قالغان غوجاملارغا ئوخشىشىپ قالاتتى. بەزىلىرى ئالدىڭىزغا كېلىپ، سەن نېمەڭگە يوغان سۆزلەيسەن؟ بىز يەپ يۈرگەن يېمەكلىكلەرنى چۈشۈڭدىمۇ كۆرگەنمۇ سەن؟ دېمەكچى بولغاندەك، كۆزلىرىڭىزنىڭ ئىچىگە شۇنچىلىك قادىلىپ قارايدۇكى، بەدەنلىرىڭىز جۇغۇلداپ كېتىدۇ. بەزى چىشى چوشقىلار ھە دېسە ئەيش-ئىشرەت سورۇنلىرىغا پالاقلايدىغان ئىشقىۋاز خېنىملارنى دوراپ ساغرىلىرىنى ئويىنىتىپ غەلىتە قىلىقلارنى چىقىرىپ مېڭىپ كەتسە، ناشايان ئىشلارنى قىلىشقا خۇشتار بايۋەچچىلەرنىڭ ئالدىدىن ئاشقان تاماقلارنى يەۋالغان بەزى ئەركەك چوشقىلارنىڭ ھېلىقى نايناق چىشى چوشقىلارنى ئەگىپ كېتەلمەي سۆركىلىشىپلا يۈرگەنلىكىنى كۆرىسىز. بۇلۇپمۇ ئۇلارنىڭ ئىچىدە يوغان بىر چىپار چوشقا بار، ئۇنىڭ قولىنى ئارقىسىغا تۈتۈپ كېرىلىشى، چوڭ ئەمەلدارلاردەك غادىيىپ مېڭىپ كېتىشلىرىنى كۆرسىڭىز قورقىنىڭىزدىن ئىختىيارسىز ئېگىلىپ سالام بېرىۋېتىشكە تاسلا قالىسىز...

يېقىندا قايسىبىر بايرامنىڭ ئالدىدا، شەھەر مەمۇرىيىتى شەھەرىمىزدىكى ئاشخانا، رېستورانلارغا بىر ھەپتە تىجارىتىنى توختىتىپ تازلىق قىلىشنى ئۇقتۇردى. ئاڭلىشىمىزچە يۇقىرىدىن شەھەرگە بىر چوڭ تەكشۈرۈش ئۆمىكى كەلمەكچى ئىكەن. ئۇقتۇرۇشتا «كىمكى ئۇقتۇرۇشقا خىلاپلىق قىلسا، ئېغىر جەرىمانە قويۇلىدۇ، تىجارەت كىنىشكىسى ئەمەلدىن قالدۇرۇلىدۇ» دەپ ئېنىق يېزىلغاندى.

مۇشۇنداق قىلمايمۇ بولمايتى. ئاشخانا، رېستورانلارغا كىرگەندە سىز كۆركەم زال، مەزلىك تاماقلارنى كۆرىسىز؛ شۇ تاماق سۇرۇنلىرىنىڭ ئارقىسىدىكى ۋە پارچە-پۇرات نەرسىلەر قۇيۇلىدىغان ئۆيلەردىكى پاسكىنىچىلىق، ئۇ يەردىكى دۆكۈرلىشىپ يۈگۈرشۈپ يۈرگەن چاچقانلار، گىژلىدىشىپ يۈرگەن چىۋىن، چېچىلىپ ياتقان يېمەكلىكلەرنى خىيالىڭىزغىمۇ كەلتۈرمەيسىز. لېكىن بارلىق تاماق سۇرۇنلىرى بىر ھەپتە تىجارەت توختاتسا، شۇ سۇرۇنلاردىن ئېشىپ چىققان نەرسىلەر بىلەن بېقىلىۋاتقان مىڭلاپ چوشقىلار نىمە يەيدۇ!؟ دېگەن مەسىلىنى ھېچكىم ئويلاپ باقمىدى، پاجىئەنىڭ بېشى مانا شۇنداق باشلاندى. بۇ بىر ھەپتىنىڭ ئالدىنقى ئىككى-ئۈچ كۈنى غۇۋۋاسىز ئۆتۈپ كەتتى تۆتىنچى كۈندىن باشلاپ چوشقىلار ئاچلىقتىن ھەر تەرەپكە تېپىرلاپ ئارامسىزلىنىشقا باشلىدى. چوشقا باققۇچىلارنىڭ يۈگۈرۈپ يۈرۈپ تېپىپ كەلگەن ئارپا، قوناق، بۇغدايلىرىغا، كېپەككە كۆكتات، ياۋا ئوت دىگەندەك قانداقتۇر بىر نىملەرنى ئارلاشتۇرۇپ ياساپ بەرگەن ئاداپلارغا ئۇلار قاراپمۇ قويمىدى. بەزىلىرى ئازىراق تېتىپ باققان بولسىمۇ، كۆڭلى ئايىنىپ قۇسۇۋېتىشتى. چۈنكى، ئۇلار ئاللىبۇرۇن ئېسىل يېمەكلىكلەر بىلەن ئۇزۇقلىنىشقا ئۆگىنىپ قېلىشقان ئىدى. شۇ كۈنلەردە مەن قوشنىمىزنىڭ قوروسىنىڭ يېنىدىن ئۆتۈپ كېتىۋېتىپ، چوشقىلارنىڭ ئاچچىق چىرقىراپ نىملەرنىدۇر دەپ ۋارقىراشقانلىرىنى ئاڭلاپ قالدىم. -ئۇلار بىزگە تاماق تەييارلايدىغان ئاشخانا، رېستورانلارنى تاقىۋېتىپ نېمە ئىش قىلىۋاتىدۇ بىلەمسىلەر؟-دەپ ۋارقىراۋاتاتتى بىر چوشقا. نېمە ئىش قىلىۋېتىپتۇ؟- دەپ چۇرقىراشتى چوشقىلارمۇ. -تازىلىق قىلىۋېتىپتىمىش، تازىلىق! ئويلاپ بېقىڭلار، ھەممە پاسكىنىچىلىقنىڭ مەنبەسى نىمە؟ ئادەم! ئۇلار ئالدى بىلەن ئۆزلىرىنىڭ ۋۇجۇدىنى تازلاشنىڭ لازىملىقىنى ئويلاپمۇ باقمايدۇ. ئۇلار پاكىزلىققا چىۋىن، چاچقان، پىت-بۈرگىلەرنى يوقىتىپ يەتمەكچى بولۇۋېتىپتىمىش. بۈگۈن پۈتۈن زىمىننى بۇلغاۋاتقان زادى كىم؟ بۇ چوشقا شۇنچىلىك چوڭقۇر مۇلاھىزىلەرگە چۆشۈپ كەتتىكى، ئۇ چوقۇم ئالىي مەكتەپلەرنىڭ پىروفىسورلىرىنىڭ ئالدىدىن ئاشقان تاماقلارنى تاللاپ يېگەن چوشقا بولسا كېرەك، دەپ ئويلاپ قالدىم. -شۇنداقلىقىغا باقماي،- دەپ سۆز ئالدى ئىككىنچى بىر چوشقا، -ئۆزلىرىچە ئۆزلىرىنى ھەممىدىن ئالىي ھېسابلىشىدۇ. بىزلەرنى كۆزگىمۇ ئىلىپمۇ قويماي، قەپەستەك تار سېمۇنت تاملارنىڭ ئىچىگە سولاپ قويىشىدۇ. سوقۇشىپ قالسا بىر-بىرىنى «چوشقا»! دەپ تىللىشىدۇ يۇ، ئىزا تارتماي. تېرىلىرىمىزدىن ھەر خىل كىيملەرنى تىكىشىپ كىيىشىدۇ، يۇڭلىرىمىزدا چوتكا ياساپ، ئاغزىلىرىغا تىقىپ چىشلىرىنى چوتكىلىشىدۇ گۆشلىرىمىزدىن ھەرخىل قۇرۇملارنى قورۇپ، يېگىنى يەپ، يېمىگەنلىرىنى يەنە بىزنىڭ ئالدىمىزغا ئەكېلىپ تۆكۈشىدۇ. كىم بىلدۇ، بىزھازىرغىچە قانچە قېرىندىشىمىزنىڭ گۆشىنى يېۋەتكەندىمىز!؟ -ئېھ، بىزنىڭ قەدىمي

ئورمانلاردا قىيغىتىپ يۈرگەن ئەركىن چاغلىرىمىز! ـدەپ ھەسرەت چەكتى يەنە بىر چوشقا، ـئۇ چاغلاردىكى يېمەكلىكلەر قانچىلىك ساپ ۋە تەبىئىي ئىدى ھە! ـئاڭلىدىڭلارمۇ؟ـ دېدى يەنە بىرچوشقا ئۇلارنىڭ چوڭ باشلىقلىرى تېخى ھېچكىم ئېسراپچىلىق قىلمىسۇن، بۇنىڭدىن كېيىن، داستىخانلىرىمىزدىن چوشقىلارغا ھېچنىمە ئاشمىسۇن، ئاشۇرۇپ قويۇش چوڭ جىنايەت! دەپتىمىش... ھەممىدىنمۇ بەكرەك قۇتراتقۇلۇق مەزمۇندىكى نۇتۇقنى ھېلقى يوغان چىپار چوشقا قوتاننىڭ سېمۇنت تېمىغا چىقۋېلىپ، ۋارقىراپ تۇرۇپ سۆزلىدى: ـبۇ گەپچە ئەمدى بىز مەڭگۈ ئاچ يۈرگۈدەكمىزمۇ؟ـ دەيتتى ئۇ، ـبىزنىڭ ئاتا-بوۋىلىرىمىز ياشىغان قەدىمىي ماكانلىرىمىزنى ۋەيران قىلىپ، تەبىئىيتىمىزنى، ياشاش شارائىتىمىزنى، ئۇزۇقلىنىش ئادەتلىرىمىزنى ئۆزگەرتىۋەتكەن زادى كىم؟ بۇرادەرلەر، ئۇلارغا ئۆزىمىزنى بىر كۆرسىتىپ قويىدىغان ۋاقتىمىز بولۇپ قالدى... بۇ گەپلەرنى ئاڭلاپ، «يائاللا!» دەپ ياقامنى تۇتۇپ، بىرەر كېلىشمەسلىك يۈز بىرىپ قالامدۇ، قانداق؟ دەپ قورقۇپ كەتتىم.

3 تازلىق تەكشۈرۈش بايرامنىڭئالدىدا ئاياغلاشتى. شەھەر تازلىقى تەكشۈرۈش ئۆمىكىنىڭ ياخشى باھاسىغا ئېرىشتى. شەھەرنىڭ كوچا-كوي، بۇلۇڭ-پۇشقاقلىردىن تارتىپ ئاشخانا، رېستوران، سودا ئۈرۈنلىرنىڭ ئىشىك-دېرىزە، شىرە-ئۈرۈندۇق، پوللىرغىچە ھەممە نىمە ئەينەكتەك پارقىراپ تۇراتتى. بايرام كۈنىئەتىگەندىلا ئىشكلىرنى ئېچىپ، بارلىق رېستورانلار قايتىدىن تىجارەتنى باشلىۋەتتى. سەھەردىن باشلاپلا ئاشخانلارنىڭ تۇرخۇنلىردىن پۇرقىراپ ئىس كۆتۈرلىشكە باشلىدى. ئاشپەزلەرنىڭ قىڭراقلىرى دۆشە ئۈستىدە رىتىملىق تاكىلداپ، چۆمۈچلەر قازاننىڭ گىرۋىكىگە تېگىپ توختىماي داراڭلايتى. خوجايىنلار ھەر تەرەپكە پالاقلاپ، كۈتكۈچىلەرگە نېمىلەرنىدۇر تاپلاش بىلەن ئالدىراش ئىدى. بۇ بىر ھەپتىدىن بېرى، رېستورانلاردا ئۆتكۈزۈلۈشكە تېگىشلىك بولغان توي-تۈكۈن، ھەرخىل مۇراسىم، شەخسى كۈتىۋېلىشلار يىغىلىپ قالغان بولۇپ، تاماق شىرەسىنىڭ ھەممىسى ئالدىن زاكاس قىلىنىپ بولۇنغان ئىدى. ۋاقىت سائەت 10لارغا يېقىنلاشقاندا، پىشقان تاماقلارنىڭ ئاشخانىلاردىن تارقالغان مەزلىك پۇرىقى شەھەر ئاسمىنىنى قاپلاشقا باشلىدى. مەيىن شامال بۇ پۇراقنى ھەر تەرەپكە ئۇچۇراتتى. پىششىق تاماقلارنىڭ پۇرىقىغا سىزىمى ئۆتكۈرلىشىپ كەتكەن چوشقىلار قوتانلىردا تىپىرلاپ تۇرالماي قالدى. ئۇلار نەچچە كۈندىن بېرى ئاچ بولغاچقا، ئەمدى چىدىغۇدەك تاقىتى قالمىغاندى. بىرىنچى بولۇپ ھېلقى چىپار چوشقا كەينىگە داجىپ تۇرۇپ، يۈگۈرگىنچە كېلىپ بوۋاينىڭ چوڭ ئوغلى ئورناتقان تۆمۈر دەرۋازىغا ئۆزىنى ئۇرغان ئىدى، دەرۋازا شانىلىرىدىن ئاجراپ ئۇچۇپ چۈشتى. خۇددى شۇ مىنۇتتا، مەلىسھەتلىشىۋالغاندەك شەھەرنىڭ باشقا ئورۇنلىرىدىكى

چوشقىلارمۇ قوتانلىرىنى ئۆرۈپ كوچىلارغا قۇيۇلۇپ چىقتى. بايراملىق كىيىملىرىنى كىيىپ، چىرايلىق ياسىنىشىپ كوچىلارغا چىققان ئادەملەر باشتا نىمىنىڭدۇر گۈلدۈرلىگەن ئاۋازىنى ئاڭلىغاندەك بولدى. ئارقىدىنلا، تەرەپ تەرەپتىن شەھەرگە يۇپۇرلۇپ كىرۋاتقان چوشقىلارنى كۆرۈپ، نىمە ۋەقە بولغانلىقىنى ئاڭقىرالماي تۇرۇپلا قېلىشتى. ئاندىن قىيا-چىيا قاچ-قاچ باشلاندى. ئادەملەر بىر-بىرىگە پۇتلىشىپ دومىلىشاتتى، ئاياللار يوقتىىپ قويغان باللىرىنى ئىزدەپ ئالدى-كەينىگە يۈگۈرۈشەتتى. ئاپتوبوس، ماشىنا شوپۇرلىرىنىمە قىلىشنى بىلمەي روللىرىنى تۇتقىنىچە قېتىپ قېلىشقان ئىدى.

نۇرغۇن ئادەملەر قەۋەتلىك بىنالارنىڭ ئۈستىگە چىقۋېلىپ، دېرىزىلەردىن بېشىنى چىقىرىپ، قورقۇنچ بىلەن تۆۋەنگە قارىشاتتى. چوشقىلار بولسا ئۆزلىرىنىڭ دىماغلىرىنى غىدىقلاۋاتقان مەززىلىك پۇراقلارنىڭ نەدىن تارقىلۋاتقانلىقىنى خاتاسىز مۆلچەرلەپ، تويتوغرا ئاشخانا، رېستۇرانلارغا قاراپ يۈگۈرمەكتە ئىدى. چوشقىلار رېستۇرانلارنىڭ تاماق زاللىرىغا ئوقتەك ئېتىلىپ كىرىپ كەلگەندە، كۆتكۆچىلەرنىڭ قوللىرىدىن پەتنۇسلار جاراڭلاپ يەرگە چۈشۈپ كەتتى. مېھمانلار چۇرقىرشىپ تەرەپ-تەرەپكە ئۆزىنى ئاتتى. ئاشپەزلەر پىچاق، چۆمۈچلەرنى تۇتقۇنچە قېتىپىن تۇرۇپ قىلىشتى. چوشقىلار ھېچنىمگە قارىماي پىشقان تاماقلارغا ئۆزىنى ئاتتى. گۆش قايناۋاتقان قازانلار ئۆرۈلۈپ، چىنە-قاچىلار جاراڭلاپ يەرگە چۈشەتتى. چوشقىلار ئۈچۈن ئۈستەللەرگە تىزلغان تاماقلارنى رەت-رېتى بىلەن يەپ ئولتۇرۇشنىڭ ھاجىتى يوق ئىدى. ئۇلار ھەممنى ئارلاشتۇرۇپ يالمايتى. چوڭ-چوڭ پارچىلاپ پىشۇرۇلغان گۆشلەرنى تۇمشۇقى بىلەن ئىتتىرىپ، يەردە سۆرەپ، گىلەملەرگە سۆرىشەتتى. قايسى بىر رېستوراننىڭ خوجايىنى زىيانغا چىدىماي، ئاشخانىدىن نۇغۇچنى كۆتۈرۈپ چىقىپ، چوشقىلارنى بىر ئەدەپلەپ قويماقچى بولىۋىدى، چىپار چوشقا ئۇنى بىر ئۈسۈپ، دېرىزىدىن تالاغا ئۇچۇرۇپ چىقىرۋەتتى.

قېنىنى قىزىپ كەتكەن بەزى چوشقىلار يەنە كوچىلارغا قايتىپ چىقىپ، ماگىزىنلارنىڭ يىمەكلىكلەر تىزىلغان پەشتاخلىرى، كوچىدا پىششىق تاماق ساتىدىغانلارنىڭ تەنزىلىرىنمۇ مالمالتاڭ قىلىۋەتتى. بىر كاۋاپچى بىر نەچچە چوشقىنىڭ يۈگۈرۈپ كىلىپ، كاۋاپدانىدا ۋىژىلداپ پىشۋاتقان كاۋاپلارنى بىر-بىرلەپ ئېلىپ، بىر ئەپىلىك سىيرىپ يەۋاتقانلىقىنى كۆرۈپ، ھەيرانلىقتا ئاغزىنى ئېچىپلاقالدى. مال ساتقۇچى بىر خانىم ئاپئاق بىر سېمىز چوشقىنىڭ مال جازىسىنىڭ يۇقىرسىدا تىزىقلىق ھەر بىر بوتۇلكىسى 1000 يۇەنلىك ئېسىل ھارىقىنى پۇتىنىڭ ئۇچىدا كۆتۈرۈپ ئېلىپ، ئاغزىنى ۋاققىدە ئېچىپ، رومكىغمۇ قويماي گۈپۈلدىتىپ ئىچىۋاتقانلىقىنى كۆرۈپ ھوشىدىن كەتتى. بىر چوشقا كۆچۈكى ماگىزىننىڭ بۇلۇڭىدا تۇرغان بىر نەرسىنىڭ ئۈستىدىن ئۈتۈپ كىتىۋېتىپ، ئايىغى ئاستىدىن چىقۋاتقان يېقىملىق ئاۋازنى ئاڭلاپ توختاپ قالدى. ئۇ بايا بىر خېرىدار ئالماقچى بولۇپ قاپقىقىنى ئېچىپ قويغان

چوڭ پىئانىنونىڭ ئۈستىدىن يۈگۈرۈپ ئۆتكەندى. ئۇتتۇغۇلغاندىن بىرى داڭلىق بىر مۇزىكانتنىڭ داستىخىنىدىن ئاشقان تاماقلارنى تاللاپ يەپ چوڭ بولغان چوشقا ئىدى. ئۆزىدە مۇزىكىغا بولغان ئاجايىپ سېزىملارنىڭ ئالىبۇرۇن يېتىلىپ بولغانلىقىنى ھازىرغىچە ئۆزىمۇ بىلمەيتى. ئايىغى ئاستىدىن چىقىۋاتقان رىتىملىك ئاۋازلارغا قىزىقىپ، ئۇ پىئانىنونىڭ ئۈستىدە توختىماي ئۇياق-بۇياققا يۈگۈرۈشكە باشلىدى. نەتىجىدە ئۇنىڭ ئايىغى ئاستىدىن مۇزارت، بىتتىنخوۋىنلارنىڭ ئىجادىيتىنىڭ ئارلاشمىسا ئوخشىشىپ كېتىدىغان شۇنداق بىر مۇزىكا ساداسى جاراڭلاشقا باشلىدىكى، ھېلىقى 1000 يۈەنلىك ھاراقنى ئىچىۋالغان چوشقا ئۆزىنى تۇتۇۋالالماي قۇيۇندەك پىرقىراشقا باشلدى. ئارقىدىن كىرگەن چوشقىلارمۇ دۈكۈرلىشىپ ئۇسۇلغا چۈشۈپ، بۇ كاتتا سودا سارايىنى بېشىغا كىيدى. مەلۇم بىر رېستوراننىڭ ھەر كۈنى رېستوراندىن چىقمايدىغان سىمىز بىر خېرىدارى بارئىدى. ئۇنىڭ يانچۇقىدىكى خەجلىسە تۈگىمەيغان پۇللارنى زادى نەدىن كېلىدىغانلىقىنى خۇدايىم بىلمىسە، باشقا ئادەم بىلمەيتتى. چوشقىلار بۇ رېستوراننىڭ تۆۋەنكى قەۋىتىنى قالايمىقان قىلىۋاتقاندا، ئۇ يۇقىرقى قەۋەتتىكى ئالاھىدە بىر ئۆيدە خېنىملار بىلەن ھۇزۇرلىنىۋاتاتتى. تۆۋەندىكى گۈلدۈر-غالاپىنى ئاڭلاپ ئۇ نېمە ۋەقە بولۇۋاتقانلىقىنى بىلمەكچى بولۇپ، پەلەمپەيدىن چۈشۈپ كېلىۋىتىپ، ئۆزىنى چەتكە ئېلىشقا ئۈلگۈرەلمەي، پەلەمپەيدىن چىقماقچى بولۇپ بۇرۇلغان بىر يوغان چوشقىنىڭ ئۈستىگە مىنىپ قالدى. ھېلىقى چوشقا ئۈستىگە چاپلىشىۋالغان بۇغەلىتە مەخلۇقنىڭ نېمە ئىكەنلىكىنى بىلەلمەي قورقىنىدىن رېستوران ئىچىنى بىر ئايلىنىپ تالاغا قاراپ يۈگۈردى. سېمىز خېردار يەرگەبېشىچە ئۇچۇپ چۈشۈشتىن قورقۇپ، چوشقىنىڭ بوينىغا مەھكەم ئېسىلىۋالغاندى. كوچىدىكىلەرنىڭ كۆزىگە خۇددى چوشقىنىڭ ئۈستىزگە يەنەبىر چوشقا مىنىۋالغاندەك كۆرۈنۈپ كەتتى. شۇنىڭ بىلەن بىردەمدىلا شەھەر ئىچىگە، بىر چوشقا يەنە بىر چوشقىنىڭ ئۈستىگە مىنىۋېلىپ، كوچىلارنى ئايلىنىپ، بۇگۈنكى قالايمىقانچىلىققا قوماندانلىق قىلىپتۇدەك، دېگەن گەپ تارقىلىپ كەتتى. بەزىلەر، ھېلىقى قوماندان ئادەم يەيدىغان نەرسىلەرنى يەۋېرىپ ئادەمگە ئايلىنىۋاتقان چوشقا ئىكەن دېسە، يەنە بەزىلەر، چوشقا يەيدىغان نەرسىلەرنى يەۋېرىپ چوشقىغا ئۆزگىرىپ كېتىۋاتقان ئادەم ئىكەن، دېيىشەتتى.

شەھەر مەمۇرىيتى بۇ قالايمىقانچىلىقلارنى بىر تەرەپ قىلىش ئۈچۈن دەرھال يىغىن چاقىردى. بايرام كۈنى بولغاچقا مۇناسىۋەتلىك كىشلەرنى جەم قىلىشمۇ خېلى تەسكە توختىدى. كەلگەنلەرنىڭمۇ بەزىسى كەيىپ، بەزىلىرىنىڭ ئۇيقۇسىزلىقتىن كۆزلىرى قىزارغان ئىدى. ئالدى بىلەن چوشقا باققۇچى ھەر قايسى ئائىللەرگە ئۆز چوشقىلىرىنى تونۇۋېلىپ دەرھال قايتۇرۇپ كىتىش توغرىسىدا جىددى

ئۇقتۇرۇش چۈشۈرۈلدى. بۇ قالايمىقانچىلىقتا قايسى چوشقا كىمنىڭ ئىكەنلىنى ئايرىشمۇ بىر گەپ ئىدى. چوشقا ئىگىلىرى شەھەر كوچىلىرىدا ھەر تەرەپكە يۈگۈرۈپ، قالايمىقانچىلىقنى تېخىمۇ ئاۋۇتۇۋەتتى. شەھەر مەمۇرىيىتىدە ئىچىلۋاتقان يىغىن تېخىچە داۋاملىشىۋاتاتتى. شەھەرنىڭ ھايۋانلار تەتقىقاتى بىلەن شۇغۇللىنىدىغان بىر خادىمى ناھايىتى ئۇزاق سۆزلەپ كەتتى. راستىنى ئېيتقاندا، ئۇنىڭ نېمە دىمەكچى بولۇۋاتقانلىقىنى ھېچكىم چۈشىنەلمىدى. ـبۈگۈن يۈز بەرگەن بۇ پاجىئە، ـدەپ سۆزنى داۋاملاشتۇراتتى ئۇ، ـبىزنىڭ ئالدىمىزغانۇرغۇن يېڭى مەسىللەرنى قويىدى. بىزنىڭ كىيىم-كېچەك، تۇرالغۇ-ئۆي، قاتناش قوراللىرىمىز قالتىس زامانىۋىلىشىپ كەتتى. يېمەك-ئىچمەكنى بەك تاللايدىغان بولۇپ كەتتۇق. لېكىن، بىزنىڭ روھى دۇنيارىمىزدا شۇنىڭغا لايىق قانچىلىك يۈكسىلىش بولدى؟ زادى قاچانلاردىن باشلاپ چوشقىلارنىڭ يەيدىغىنى بىزنىڭ يەيدىغىنىمىز بىلەن ئوخشىشىپ قالدى؟ بىزنىڭ تاماقلىرىمىز چوشقىلارنىڭكىگە ئوخشىشىپ قېلىۋاتامدۇ ياكىچوشقىلارنىڭ تامىقى بىزنىڭ شىرەيىمىزگە چىقىپ قېلىۋاتامدۇ؟ مانا بۇ يېڭى بىر تەرەققىيات تېمىسى. دېمەكچىمەنكى، ئەگەر ھايۋانلارمۇئ ۆزىنىڭ يېيىشكە تېگىشلىك يەم-خەشەكلىرى بىلەن ئۇزۇقلاندۇرۇلمىسا، ئۇلارنىڭ تەبىئىتى ئۆزگىرىپ، بۈگۈنكىدەك قالايمىقانچىلىقلارنى كەلتۈرۈپ چىقىدۇ. ئادەملەرنىڭ يىمەك-ئىچمىكى ھايۋانلارنىڭكىگە ئوخشىشىپ قالغىلى تۇرسىچۇ؟ ھە، ئۇ چاغدا ھايۋانلاردىن ئايرىلىپ چىققان ئىنسان يەنە ھايۋان تەبىئىيتىگە قايتىپ كېتىدۇ... شەھەر باشلىقى تاقەتسىزلىنىپ ئۇلتۇرالماي قالدى. چۈنكى ئۇنىڭغا ھازىر مۇنداق ئۇزاقتىن-ئۇزاققا سۇزۇلغان قۇرۇق گەپ ئەمەس، شەھەرنى تەرتىپكە سېلىشنىڭ ئۈنۈملۈك بىر چارىسى ھەققىدىكى مەسلىھەت لازىم ئىدى. ئۇ ئورنىدىن تۇرۇپ يان بۈلۈمگە چىقتى-دە، شەھەر ئەتراپىدا تۇرۇۋاتقان مەلۇم بىر قىسىمنىڭ رەھبىرىنى تېلفۇنغا چاقىردى. ئۇنىڭ بىلەن بۈگۈنكى قالايمىقانچىلىقلارنى بىر تەرەپ قىلىشنىڭ تەدبىرلىرى ئۈستىدە جىددىي سۆزلەشتى. كۈن پېشىندىن قايرىلغاندا، شەھەر باشلىقىنىڭ قالايمىقانچىلىقنى تىنجىتىش تەدبىرلىرى تېخى يۈرگۈزۈلمەي تۇرۇپلا جاھان تىنجىپ قالدى. ئوبدان يەپ-ئىچىپ، پۇخادىن چىققۇچە قىيغاتقان چوشقىلار ھارغان، قورساقلىرىنى كۆتۈرەلمەي بوششىپ كەتكەن ئىدى. قالايمىقان نەرسىلەرنى كۆپرەك يەپ قويغان بەزىلىرى قولىنى كانىيغا تىقىپ قەي قىلدى. يەنە بەزىلىرى ئاغزىنى جۇمەكتىن چۈشۋاتقان مۇزدەك سۇغا تۇتۇپ غار-غار قىلىپ، بەك تويۇپ كەتكەنمۇ ئانچە ياخشى ئىش ئەمەسكەن، دېيىشتى. ئاندىن ئۇلار سەپ-سەپ بولۇپ شەھەر سىرتىغا-ئۆزلىرىنىڭ ئۆگەنگەن قوتانلىرىغا بېرىپ، تازا بىرئېغىناپ ئارام ئېلىشى لازىم ئىدى. ھەممىدىنمۇ ھېلىقى سېمىز خېرىدارنى ئۈستىگە يۈدۈپ يۈگۈرۈپ يۈرگەن يوغان

چوشقىنىڭ ھالى بەك خاراب بولۇپ، پۇت-قولىدا جان يوق يىقىلىپ قالغان ئىدى. سىمىز خېرىدارمۇ ئۇنىڭ ئۇستىدىن سىيرىلىپ چۈشكەندە ئىلگىرىكىدىن 10 كىلوگىرام ئورۇقلاپ كەتكەن ئىدى. يىقىلىپ قالغان چوڭ چوشقىنى ئىككى چوشقا زەمبىلگە سېلىپ كۆتۈرۈپ ماڭغاندا، سىمىز خېرىدار خۇددى يىقىن بىر تۇغقىنىدىن ئايرىلىپ قالغاندەك كۆزىگە ياش ئالدى... شەھەر باشلىقى مۇناسىۋەتلىك خادىملىرىنى ئەگەشتۈرۈپ يېتىپ كەلگەندە شەھەركوچىلىرىدا بىرمۇ چوشقا قالمىغانىدى. ھەممە يەردە چوشقا گەندىلىرى، بۇزۇلغان-سۇنغان نەرسىلەر چېچىلىپ ياتاتتى. -ھېلىمۇ ياخشىيتەكشۈرۈش ئۆمىكى تونۇگۈن كېتىپ كەلگەن ئىكەن!-دېدى شەھەر باشلىقىنىڭ يېنىدا تۇرغان بىرى. -بۈگۈن چوشقىلارغا بايرام بوپتۇ-دە!. -دېدى ئارقىدا تۇرغان يەنە بىرەيلەن.

قوشنىمىزنىڭ ھېلقى يوغان چىپار چوشقىسىدىن باشقا ھەممە چوشقىسى تۇلۇق قايتىپ كەلدى. قىرزىق يېرى شۇكى، شۇ قالايمىقانچىلىقتا بوۋاينىڭ چوڭ ئوغلى ئولتۇرىدىغان قارا پىكاپمۇ غايىب بولغانىدى. بوۋاينىڭ چوڭ ئوغلى ئۇچۇرغانىلا ئادەمگە، -پىكاپنى چىپار چوشقا ئېلىپ قاچتى. ھېلىقى كۈنى مەن ئۇنىڭ پىكاپنى ھەيدەپ يېنىمدىن غۇيۇلداپ ئۆتۈپ كەتكىنىنى ئۆز كۆزۈم بىلەن كۆرگەن. -دەپ يۈرەتتى. -ساراڭ بولماڭ، چوشقا قانداق ماشىنا ھەيدىيەلەيدۇ، -دەپ ئۇنى ھېچقايسىمىز ئىشەندۈرەلمىدۇق.